

Vyšetřování protistátní trestné činnosti příslušníků československé armády v letech 1948 - 1989

Abstrakt

Cílem této disertační práce je rekonstruovat proces vyšetřování politické delikvence příslušníků československé armády, respektive jiných příslušníků ozbrojených sil, v periodě let 1948 – 1989. Autor se zaměřil na popis problematiky v širším kontextu vývoje socialistického práva, československého státu a dobové mocensko-politické struktury. V řešení uvedeného tématu bylo použito metod právněhistorické vědy, tedy ve své podstatě interdisciplinárního přístupu na rozhraní právní a historické vědy. Oborově text spadá do oblasti recentního oboru trestního práva hmotného a procesního. Kromě rozboru podstaty protistátní trestné činnosti disertace obsáhle čerpá z archívních dokumentů spisové povahy jakožto aktů aplikace práva vyšetřujících bezpečnostních orgánů a orgánů vojenské prokuratury. Při tom se text práce opírá i o rozbor takových méně tradičních historických pramenů, jejichž použití je obvykle spojováno s předmětem soudobých dějin, konkrétně například o filmové dokumenty či vzpomínky přímého účastníka. Uvedený základní algoritmus badatelské práce se autor pokusil vsadit do kontextu vývoje politického vývoje Československa po únorových událostech roku 1948. Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že protistátní trestnou činnost obecně a její specifickou variantu v případě vojenských osob zvláště, nelze charakterizovat pouze na základě dobových právních či aplikačních dokumentů, které se navíc vyznačovaly velkou rozrůzněností. V praxi vyšetřujících orgánů se jednalo o značně proměnlivý celek, závislý na aktuální společenské a politické situaci. Do hodnocení protistátní trestné činnosti vojáků navíc od poloviny 50. let vstupovaly snahy KSČ o odstranění zjevných nezákonností zejména tak zvaného zakladatelského období komunistického režimu, jež je možné vztáhnout zejména na léta 1948 až 1953. Tehdy politické procesy v režii vojenských bezpečnostních a justičních orgánů získaly povahu zcela programového postihu skutečné či domnělé opozice v rámci ozbrojených sil. Od již zmíněné poloviny 50. let minulého století perzekuce politické povahy samozřejmě pokračovaly, avšak již ve více individuální a výběrové rovině. V práci nastíněný klasifikační systém doplňuje i pohled na předmětnou problematiku v optice soudních rehabilitací let 1968 a 1990, respektive v pojetí obecné historické vědy. Přínosem textu je převažující právní pohled

na problematiku politických perzekucí vojenských osob, které měly díky zvláštnostem vojenského prostředí a v něm působících bezpečnostních a justičních orgánů částečně odlišný průběh než v případě trestního stíhání civilních osob. Osoby vojenského stavu si tak podržely díky právním i faktickým okolnostem stále část svého dřívějšího specifického postavení a to navzdory silným unifikačním tendencím vlastním socialistickému právu.

Klíčová slova

armáda, ozbrojené síly, politické perzekuce, právní historie, protistátní trestná činnost, vojenská justice, vojenské osoby, vyšetřování